

Skatteutskottets betänkande

1984/85:55

om särskild skattereduktion år 1985 (prop. 1984/85:162)

Sammanfattning

I proposition 162 föreslås en särskild skattereduktion för löntagare med 600 kr.

Utskottet tillstyrker propositionen.

I en reservation yrkas avslag på propositionen och ett särskilt uttalande mot diskriminerande skatteregler.

Propositionen

Regeringen (finansdepartementet) föreslår i proposition 1984/85:185 att riksdagen antar ett vid propositionen fogat förslag till lag om särskild skattereduktion år 1985.

I propositionen föreslås att löntagare skall få en skattereduktion år 1985. Skattereduktionen medges vid 1986 års taxering men skall beaktas redan under år 1985 genom att preliminärskatten för juni månad sätts ned. Skattereduktionen är för en heltidsarbetande med normalinkomst 600 kr.

Lagförslagen har följande lydelse.

Förslag till**Lag om särskild skattereduktion år 1985**

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Särskild skattereduktion enligt denna lag medges vid 1986 års taxering och vid beräkning av sjömansskatt för år 1985.

2 § Särskild skattereduktion medges skattskyldig som har haft intäkt av tjänst i form av kontant lön eller annan sådan ersättning, som enligt 11 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring skall anses som inkomst av anställning, överstigande 20 000 kronor.

Med intäkt som avses i första stycket likställs inkomst ombord enligt lagen (1958:295) om sjömansskatt samt enligt 1 § 2 mom. nyssnämnda lag skattepliktig dagpenning.

3 § Särskild skattereduktion uppgår till 600 kronor, dock högst en procent av det belopp varmed summan av intäkter som avses i 2 § överstiger 20 000 kronor.

4 § Arbetsgivare, som vid utbetalning av lön eller annan ersättning, som avses i 2 § första stycket, för juni månad 1985 skall göra avdrag för preliminär A-skatt enligt uppbördslagen (1953:272), skall sätta ned avdraget med 600 kronor eller, om anställningen har avsett endast en del av månaden, motsvarande del av 600 kronor. Har nedsättningen inte kunnat verkställas för juni månad, får den ske snarast möjligt därefter.

Vad som sägs i första stycket gäller också i fråga om redare som skall göra avdrag för sjömansskatt enligt lagen (1958:295) om sjömansskatt.

5 § Vid debitering av skatt enligt uppbördslagen (1953:272) skall den särskilda skattereduktionen minskas med belopp, varmed sjömansskatten har satts ned enligt 4 §. Har nedsättning av sjömansskatten inte skett med fullt belopp och kan återstoden inte avräknas vid debiteringen får sjömannen ansöka om jämkning på sätt anges i 12 § 2 mom. och 13 § lagen (1958:295) om sjömansskatt.

6 § I fråga om särskild skattereduktion tillämpas 2 § 4 mom. femte stycket och sjätte stycket andra meningen uppbördslagen (1953:272) samt vad som föreskrivs om skattereduktion för fackföreningsavgift i 2 § 2 mom. uppbördslagen och 4 § lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall. Bestämmelserna om särskild skattereduktion iakttas vid återbetalning av preliminär skatt enligt 45 § 2 mom. uppbördslagen samt vid debitering av slutlig skatt och tillkommande skatt. Särskild skattereduktion skall tillgodoräknas före andra former av skattereduktion.

7 § Redare skall vid redovisning av skatt enligt 14 § 1 mom. lagen (1958:295) om sjömansskatt ange om och i vilken mån skatten har satts ned enligt 4 §.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den har kommit ut från trycket i Svensk författningssamling.

Motionerna

1984/85:3049 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c)

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå propositionen,
2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om diskriminerande särregler för vissa inkomstslag i skattelagstiftningen.

1984/85:3050 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar om en skatterabatt i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. att riksdagen beslutar om andra former för kompensation åt kulturarbetarna för utebliven skatterabatt.

1984/85:3051 av Lars Ernestam (fp)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar om skatterabatt eller motsvarande för fria kulturarbetare.

1984/85:3052 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar avslå propositionen.

1984/85:3053 av Ulf Adelsohn m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen avslår propositionen.

Yttrande från annat utskott

Finansutskottet har beretts tillfälle att yttra sig över propositionen och motionerna. Yttrandet (FiU 1984/85:5 y) fogas som bilaga till betänkandet.

Skrivelser

Med anledning av propositionen har skrivelser inkommit från Lantbrukarnas skattedelegation och Sveriges författarförbund.

Utskottet

I propositionen föreslås att den preliminära A-skatten för juni månad skall sättas ned med 600 kr. och att löntagarna skall få skattereduktion med detta belopp vid 1986 års taxering. För den som under inkomståret haft en lägre löneinkomst än 80 000 kr. blir skattereduktionen enligt förslaget 1 % av den del av inkomsten som överstiger 20 000 kr. Förslaget skall ses mot bakgrund av de diskussioner som regeringen har fört med arbetsmarknadens parter om hur löneökningarna skulle kunna begränsas till högst 5 % under år 1985.

I motionerna 3049 (c), 3052 (fp) och 3053 (m) yrkas avslag på propositionen. Motionärerna anser att propositionen är ett exempel på regeringens

ryckiga skattepolitik och att förslaget leder till en försvagning av statsfinanserna. Deras kritik går också ut på att skatterabatten kommer att medföra ökade svårigheter att uppnå reallönförbättringar 1986 och att andra yrkesverksamma grupper och pensionärer missgynnas. I motion 3049 återfinns också ett särskilt yrkande om ett tillkännagivande att skattesystemet måste utformas på ett generellt sätt utan diskriminerande särregler för personer med vissa inkomstslag.

Vpk yrkar i motion 3050 att också pensionärer och arbetande småföretagare – inkl. kulturarbetare – skall få skatterabatt. Partiet anser också att skatterabatten skall trappas upp snabbare så att full reduktion med 600 kr. uppnås vid 22 800 kr. och att reduktionen skall trappas av i fråga om inkomster över den s. k. brytpunkten 124 800 kr. I andra hand yrkar vpk att kulturarbetarna erhåller kompensation i någon form för utebliven skatterabatt. Även i motion 3051 av Lars Ernestam (fp) yrkas att kulturarbetarna får skatterabatt eller motsvarande, om propositionen genomförs.

Finansutskottet har i sitt yttrande tillstyrkt propositionen och avstyrkt motionerna.

Som finansutskottet anför är propositionen inte ett led i regeringens långsiktiga skattepolitik. Den skall i stället ses som en tillfällig åtgärd för att kompensera löntagarna för att de avstår från större löneökningar än som ryms inom en totalram på 5 %. Förslaget föranleds av att regeringen i sina överläggningar med arbetsmarknadsparterna förklarat sig beredd att vid behov vidta åtgärder som ger löntagarna ökade realinkomster, under förutsättning att lönekostnadsstegringarna begränsas till 5 % 1985 och att utrikesbalansen inte allvarligt försämras. Det avtal som har träffats mellan LO och SAF håller sig inom denna ram, och det får förutsättas att man på andra områden där avtal ännu inte har träffats för hela 1985 har motsvarande utgångspunkt. Utskottet delar finansutskottets bedömning att lönekostnadsutvecklingen skulle bli väsentligt högre om regeringen inte medverkat på detta sätt i avtalsrörelsen.

Utskottet delar också regeringens och finansutskottets uppfattning att en av förutsättningarna för att vi skall kunna bibehålla och utveckla vårt välbefinnande är att inflationen kan pressas ned och att detta i sin tur förutsätter att lönekostnadsutvecklingen kan hållas tillbaka. Den aktuella propositionen skall alltså ses som ett led i en politik som på sikt kan stärka vår samhällsekonomi, något som också är en förutsättning för att varaktiga förbättringar av reallönerna skall kunna uppnås.

Regeringens målsättning att begränsa prisstegringarna till 3 % 1985 motsvarar en ökning av konsumentprisindex med 5 %. Den föreslagna skattereduktionen motsvarar 1 % av de disponibla inkomsterna, och det tillskott till löntagarnas disponibla inkomst som detta innebär kan mot den angivna bakgrunden inte anses för högt.

Enligt utskottets uppfattning finns det inte något att erinra mot att den ifrågakvarande kompensationen tillgodoförs löntagarna i form av skattere-

duktion eller mot att kompensationen utbetalas i form av sänkt A-skatt nu i juni månad.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker således avslagsyrkandena i motionerna 3049, 3052 och 3053.

Beträffande motion 3049 i övrigt kan utskottet instämma i att skattesystemet bör ha en så vitt möjligt generell utformning. Samtidigt bör framhållas att reglerna sedan länge kritiserats för att arbetsinkomster beskattas hårdare än andra inkomster, såsom realisationsvinster eller kapitalinkomster. Med hänsyn till de särskilda skäl som ligger bakom förslaget kan propositionen enligt utskottets uppfattning inte anses innebära sådana särskilda fördelar för löntagare att bedömningen av skattesystemet ur dessa synvinklar bör påverkas. Enligt utskottets uppfattning saknar motionärerna grund för de anmärkningar som de riktar mot propositionen, och utskottet avstyrker alltså motionen även i denna del.

Utskottet är medvetet om att pensionärer och många småföretagare – inte minst fria kulturarbetare – lever under knappa förhållanden med svag inkomstutveckling. Utskottet har därför förståelse för synpunkterna i motionerna 3050 och 3051 men finner på grund av kopplingen till avtalsrörelsen att det saknas anledning att låta reduktionen omfatta andra inkomster än löner. Någon kompensation till dessa grupper för avstådda löneökningar kan enligt utskottets uppfattning därför inte motiveras med anledning av den nu aktuella propositionen, och utskottet avstyrker de yrkanden i dessa hänseenden som framställs i motionerna.

Med hänvisning till att skattereduktionen får ses som en kompensation för den ytterligare löneförhöjning som skulle ha kunnat uppnås vid en annan uppläggning av avtalsrörelsen finner utskottet inte skäl att förorda sådana ändringar i beräkningen av reduktionen som föreslås i motion 3050.

Utskottet hemställer

1. beträffande *införandet av skattereduktion*
att riksdagen bifaller proposition 1984/85:162 i denna del och avslår motionerna 1984/85:3049 yrkande 1, 1984/85:3052 och 1984/85:3053,
2. beträffande *generella skatteregler m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:3049 yrkande 2,
3. beträffande *skattereduktion för småföretagare m. fl.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:3050 yrkande 1 i denna del och motion 1984/85:3051 i denna del,
4. beträffande *annan kompensation till småföretagare m. fl.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:3050 yrkande 2 och motion 1984/85:3051 i denna del,
5. beträffande *upptrappingsreglerna m. m.*
att riksdagen bifaller propositionen i denna del och avslår motion 1984/85:3050 yrkande 1 i denna del,

6. beträffande *lagförslaget*

att riksdagen till följd av vad som ovan hemställts antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om särskild skattereduktion år 1985.

Stockholm den 23 april 1985

På skatteutskottets vägnar

RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m)*, Stig Josefson (c), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Ewy Möller (m), Bruno Poromaa (s), Erkki Tammenoksa (s) och Torgny Larsson (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

Införande av skattereduktion (mom. 1, 2 och 6)

Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp) och Ewy Möller (m) anser

dels att utskottets yttrande fr. o. m. det avsnitt som på s. 4 börjar med "Som finansutskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner att kritiken i motionerna 3049, 3051, 3052 och 3053 mot förslaget i propositionen är väl underbyggd. Skattepolitiken måste bedrivas med långsiktighet och konsekvens och inte med den ryckighet som kännetecknar regeringens politik. Skatterna är bl. a. ett medel för att rättvist finansiera gemensamma utgifter. Den föreslagna skatterabatten berör emellertid endast inkomst av tjänst. Pensionärer, kulturskapare, jordbrukare och andra egenföretagare får ingen skattelättnad. Den som bedriver motsvarande verksamhet i aktiebolagsform får däremot del av skatterabatten.

Som villkor för skatterabatten angavs i årets budgetproposition att lönekostnadsutvecklingen skulle begränsas till 5 % i år och att utrikesbalansen inte fick försvagas.

Vad lönestegringen blir år 1985 kan inte överblickas förrän vid årets slut. Man får inte förledas av att det träffats centrala överenskommelser och förbundsavtal, som enligt vad parterna hävdar håller sig inom 5-procentsramen. Dels har de ett gemensamt intresse av att säga detta, dels sker det en

löneglidning vid sidan av avtalen, som med stor sannolikhet kan komma att överstiga 1984 års löneglidning på drygt 2,5 %. Utskottet anser det troligt att den totala lönekostnadsökningen kommer att överstiga 7 % i år.

Den skattesänkning som skatterabatten innebär är inte finansierad. Detta betyder att budgetunderskottet kommer att öka med ca 2 miljarder kronor. Detta är i sig enligt utskottets mening ett tillräckligt skäl för att avvisa förslaget i propositionen.

Den finanspolitiska effekten av skatterabatten blir en stimulans av den inhemska efterfrågan. Utskottet vill kraftigt understryka att detta i det nuvarande ekonomiska läget är en felaktig inriktning av den ekonomiska politiken. Handelsbalansen har under årets tre första månader försvagats med ca 8 miljarder kronor jämfört med motsvarande tid förra året. Det innebär att det villkor som regeringen själv ställde upp för att infria löftet om en skatterabatt, nämligen att ingen allvarlig försämring av utrikesbalansen får inträffa, inte är uppfyllt. Den försämring av bytesbalansen som noterats för de första månaderna beror på både en minskning av exporten och en ökning av importen i jämförelse med vad som förutsattes i årets finansplan. Den påtagliga ökningen i importen förklaras till stor del av en väsentligt kraftigare ökning av den privata konsumtionen än vad som förutsades i finansplanen. Volymen på denna konsumtion har under första kvartalet ökat med 2,7 % jämfört med förra året, enligt de siffror som nu föreligger. Att i detta läge öka hushållens disponibla inkomster genom den föreslagna skatterabatten utan att föreslå eller ens ge en antydning om besparingar inom något eller några andra områden medför att den svenska upplåningen utomlands kommer att öka ytterligare. Enligt utskottets mening är en sådan försvagning av finanspolitiken oansvarig.

Utskottet avstyrker således propositionen och motion 3050 yrkande 1 och tillstyrker bifall till avslagsyrkandena i motionerna 3049, 3052 och 3053.

Det anförda innebär att utskottet också tillstyrker yrkande 2 i motion 3049.

Utskottets förslag innebär att övriga motionsyrkanden saknar aktualitet. Utskottet avstyrker sålunda desamma.

dels att utskottet under mom. 1, 2 och 6 bort hemställa

- 1 och 6. att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:3049 yrkande 1, 1984/85:3052 och 1984/85:3053 avslår proposition 1984/85:162.
2. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:3049 yrkande 2 beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om diskriminerande särregler för vissa inkomstslag i skattelagstiftningen.

Finansutskottets yttrande

1984/85:5 y

över proposition 1984/85:162 om särskild skattereduktion år 1985

Till skatteutskottet

Skatteutskottet har den 26 mars 1985 beslutat bereda finansutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1984/85:162 om särskild skattereduktion år 1985 jämte de med anledning av propositionen väckta motionerna 1984/85:3049 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), 1984/85:3050 av Lars Werner m. fl. (vpk), 1984/85:3051 av Lars Ernestam (fp), 1984/85:3052 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) och 1984/85:3053 av Ulf Adelsohn m. fl. (m).

I propositionen föreslås att löntagare skall få en skattereduktion år 1985. Skattereduktionen medges vid 1986 års taxering men skall beaktas redan under år 1985 genom att preliminärskatten för juni månad sätts ned. Skattereduktionen är för en heltidsarbetande med normalinkomst 600 kr. Skattebortfallet kan beräknas till 2 miljarder kronor.

I årets budgetproposition uttalades mot bakgrund av den förbättring av den ekonomiska situationen som ägt rum att det var rimligt att löntagarna fick del av denna förbättring. Regeringen förklarade sig beredd att under förutsättning att lönekostnadsstegringarna begränsas till 5 % år 1985 och utrikesbalansen inte allvarligt försämras vid behov vidta åtgärder som ger löntagarna ökade realinkomster. Överenskommelser har nu träffats mellan LO och SAF med innebörd att förbundens förhandlingar skall ske inom en totalram om 5 %. I proposition 162 förutsätts att de förhandlingar som för närvarande pågår skall ansluta till den centrala överenskommelsen. Med hänsyn härtill föreslår regeringen en lättnad i inkomstbeskattningen genom den tidigare nämnda skattereduktionen.

Utskottet konstaterar att det ställs stora krav på utformningen av den ekonomiska politiken för att Sverige skall kunna bibehålla sin konkurrenskraft. En förutsättning härför är att inflationen kan pressas ned till en nivå som inte överstiger den i våra viktigaste konkurrentländer. Inflationen inom OECD-området har successivt avtagit och ligger nu på en nivå som klart understiger den i Sverige. Med undantag för Förenta staterna har emellertid dämpningen i inflationstakt skett till priset av ökad arbetslöshet. Arbetslösheten i Europa uppgår till 20 miljoner personer vilket motsvarar drygt 11 % av arbetskraften. I Sverige uppgick den öppna arbetslösheten till knappt 3 % i mars 1985. Utskottet motsätter sig bestämt att inflationsproblemet löses genom att arbetslösheten tillåts öka.

Utskottet framhöll vid behandlingen av propositionen om den ekonomiska

Bilaga

politiken på medellång sikt (FiU 1984/85:6) att det är nödvändigt att pris- och lönebildningen ändras för att inte den svenska ekonomin skall fastna i en destruktiv devalveringscykel med hög inflation, försämrade reallöner, svag tillväxt och ökande underskott i bytesbalansen och statsbudgeten. En av förutsättningarna för att kunna hålla tillbaka prisökningarna är att lönekostnadsökningarna kan hållas tillbaka. Det är därför viktigt att den nuvarande avtalsrörelsen inte leder fram till en uppgörelse för hela avtalsområdet som går utanför de ramar som angivits genom den centrala överenskommelsen mellan LO och SAF. Det kan nämnas att lönekostnaderna mellan åren 1983 och 1984 steg med ca 8 % varav 2,5 % förklaras av löneglidningen. Denna höjning av lönekostnaderna är en av förklaringarna till att inflationen under år 1984 från konkurrenssynpunkt blev alltför hög.

I motionerna 3049 (c), 3052 (fp) och 3053 (m) avvisas förslaget i propositionen, som ses som ett exempel på den ryckiga skattepolitik vilken enligt motionärerna kännetecknar regeringens politik. I motionerna 3052 (fp) och 3053 (m) diskuteras främst uppläggningsen av en långsiktig skattepolitik. I motionerna 3052 (fp) och 3053 (m) anføres vidare att skatterabatten leder till en försvagning av finanspolitiken som med hänsyn till efterfrågeutvecklingen är oansvarig. Vidare kritiserar åtgärden för att den innebär en försvagning av den redan hårt ansträngda statsbudgeten.

Utskottet vill med anledning härav anföra följande. Den föreslagna åtgärden är inte ett led i en långsiktig skattepolitik. Åtgärden innebär en tillfällig sänkning av skatten år 1985. Den motiveras främst av en önskan om att påverka förväntningarna via en lägre takt i löneökningarna som sedan i sin tur sänker inflationstakten. Med hänsyn till att åtgärden riktar sig till löntagarna är det naturligt att den utformas som en skattereduktion. Utskottet har således från sina utgångspunkter inte något att erinra mot utformningen av förslaget.

Vad gäller åtgärdens statsfinansiella och samhällsekonomiska effekter vill utskottet anföra följande. Den nu föreslagna åtgärden är ett led i strävandena att underlätta avtalsrörelsen. Regeringen angav våren 1984 ett mål för prisutvecklingen under loppet av år 1985. Regeringen inhjöd arbetsmarknadens parter till överläggningar om hur detta inflationsmål skulle kunna uppnås. Under diskussionerna förklarade sig parterna beredda att verka för att de totala lönekostnadsökningarna, inkl. löneglidning 1985, skulle begränsas till **högst 5 %**.

Mot bakgrund av den ekonomiska förbättring som uppnåtts ansåg regeringen i budgetpropositionen 1985 det rimligt att löntagarna får del av denna förbättring genom en uppgång av reallönerna. Riksdagen delade denna uppfattning. Under förutsättning att lönekostnaderna begränsas till 5 % 1985 och utrikesbalansen inte allvarligt försämrats skulle regeringen vidta åtgärder som ger löntagarna ökade realinkomster. Mot bakgrund härav föreslås den särskilda skattereduktion som kommer att ge löntagarna 2

Bilaga

miljarder kronor, vilket motsvarar en dryg procentenhet av de disponibla inkomsterna.

Motionärerna har kritiserat de åtgärder som regeringen hittills vidtagit och antingen anført att de har varit ingrepp i avtalsrörelsen eller påstått att de inte har några effekter på lönebildningen. Utskottet drar emellertid den slutsatsen att utan dessa åtgärder skulle lönekostnadsökningen år 1985 blivit väsentligt högre än vad den nu förutses bli. Med den utveckling av efterfrågan och höjning av kapacitetsutnyttjandet som nu beräknas mellan åren 1984 och 1985 är det sannolikt att lönekostnadsutvecklingen mellan dessa båda år, om dessa åtgärder inte vidtagits, väsentligt skulle ha överstigit de 8 % som noterades mellan åren 1983 och 1984. En högre lönekostnadsökning skulle förutom negativa effekter på kostnadsutvecklingen ha bidragit till en ökad efterfrågan och därmed en försämring av bytesbalansen. På sikt skulle budgeten försämrats till följd av stigande kostnader. Det är mot detta alternativ som effekterna av de nu föreslagna åtgärderna skall ses. Utskottet anser således att de påståenden som görs i motionerna om skattereduktionens efterfrågepåspädande och bytesbalansförsämrande effekter är grundade på felaktiga jämförelser.

När det gäller utvecklingen av utrikeshandeln uppvisade bytesbalansen år 1984 ett överskott på nära 1 miljard kronor. I årets finansplan förutsågs för år 1985 ett något försämrat utfall eller ett underskott på drygt 2 miljarder kronor. Utvecklingen under årets tre första månader pekar emellertid på att detta underskott kan bli väsentligt större. Orsaken till detta är dels en kraftigare ökning i importen, dels en svagare exportutveckling än vad som angavs i finansplanen. Om denna tendens till en påtaglig försämring av bytesbalansen inte förändras i positiv riktning eller samhällsekonomin på annat sätt utvecklas negativt förutsätter utskottet att regeringen vidtar de åtgärder som är nödvändiga. Utskottet kommer i samband med behandlingen av kompletteringspropositionen att göra en sammanhållen bedömning av det ekonomiska läget och ta ställning till behovet av åtgärder.

I motion 3050 (vpk) kritiserar förslaget i huvudsak från fördelningspolitisk synpunkt. Utskottet kan inte dela motionärernas synsätt. Skattereduktionen skall ses som en engångsåtgärd för att nå en från inflationssynpunkt acceptabel nivå på 1985 års avtal. Genom den eftersträlvade kraftiga sänkningen av inflationen åstadkommes också påtagliga positiva fördelnings-effekter.

Utskottet ser mot bakgrund av vad som här anförts positivt på regeringens åtgärder – i vilka förslaget om skattereduktion ingår – att medverka till att goda förutsättningar skapas för att 1985 års avtal skall leda till en i jämförelse med år 1984 väsentligt lägre prisstegring under år 1985. En sådan utveckling bör kunna uppnås med tanke på att ramavtalet mellan LO och SAF motsvarar en 5-procentig ökning av det genomsnittliga förtjänstläget för LO-SAF-området.

Bilaga

Utskottet tillstyrker från sina utgångspunkter propositionen och avstyrker motionerna.

Stockholm den 16 april 1985

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Lars Tobisson (m), Paul Jansson (s), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Torsten Karlsson (s), Bo Södersten (s), Hugo Hegeland (m), Gerd Engman (s), Karl-Anders Petersson (c), Jörgen Ullenhag (fp), Nina Jarlbäck (s) och Jan-Olof Ragnarsson (vpk).

Avvikande meningar

1. Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Karl-Anders Petersson (c) och Jörgen Ullenhag (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 1 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 4 slutar med "avstyrker motionerna" bort ha följande lydelse:

I motionerna 3049, 3052 och 3053 avvisas förslaget att ge vissa inkomsttagare en skatterabatt. Motivet till detta är dels en kritik utifrån grundläggande skatteprinciper och dels en kritik utifrån finanspolitiska överväganden.

Utskottet finner för sin del att denna kritik mot förslaget i propositionen är väl underbyggd. Skattepolitiken måste bedrivas med långsiktighet och konsekvens och inte med den ryckighet som kännetecknar regeringens politik. Skatterna är bl. a. ett medel för att rättvist finansiera gemensamma utgifter. Den föreslagna skatterabatten berör emellertid endast inkomst av tjänst. Pensionärer, kulturskapare, jordbrukare och andra egenföretagare får ingen skattelättnad. Den som bedriver motsvarande verksamhet i aktiebolagsform får däremot del av skatterabatten. Förslaget i propositionen strider därmed mot grundläggande skatteprinciper.

Som villkor för skatterabatten angavs i årets budgetproposition att lönekostnadsutvecklingen skulle begränsas till 5 % i år och att utrikesbalansen inte fick försvagas.

Vad lönestegringen blir år 1985 kan inte överblickas förrän vid årets slut. Man får inte förledas av att det träffats centrala överenskommelser och förbundsavtal, som enligt vad parterna hävdar håller sig inom 5-procentsramen. Dels har de ett gemensamt intresse av att säga detta, dels sker det en löneglidning vid sidan av avtalen, som med stor sannolikhet kan komma att överstiga 1984 års löneglidning på drygt 2,5 %. Utskottet anser det troligt att den totala lönekostnadsökningen kommer att överstiga 7 % i år.

Bilaga

Den skattesänkning som skatterabatten innebär är vidare inte finansierad. Detta betyder att budgetunderskottet på grund av denna åtgärd kommer att öka med ca 2 miljarder kronor. Detta är i sig enligt utskottets mening ett tillräckligt skäl för att avvisa förslaget i propositionen.

Den finanspolitiska effekten av skatterabatten blir en stimulans av den inhemska efterfrågan. Utskottet vill kraftigt understryka att detta i det nuvarande ekonomiska läget är en felaktig inriktning av den ekonomiska politiken. Handelsbalansen har under årets tre första månader försvagats med ca 8 miljarder kronor jämfört med motsvarande tid förra året. Det innebär att det villkor som regeringen själv ställde upp för att infria löftet om en skatterabatt, nämligen att ingen allvarlig försämring av utrikesbalansen får inträffa, inte är uppfyllt. Den försämring av bytesbalansen som noterats för de tre första månaderna beror på både en minskning av exporten och en ökning av importen i jämförelse med vad som förutsattes i årets finansplan. Mycket tyder på att den påtagliga ökningen i importen till större delen förklaras av en väsentligt kraftigare ökning av den privata konsumtionen än vad som förutsades i finansplanen. Att i detta läge öka hushållens disponibla inkomster genom den föreslagna skatterabatten utan att föreslå eller ens ge en antydning om besparingar inom något eller några andra områden medför att den svenska upplåningen utomlands kommer att öka ytterligare. Enligt utskottets mening är en sådan försvagning av finanspolitiken oansvarig.

I motion 3050 hävdas att med vissa förändringar blir skatterabatten ett utmärkt fördelningspolitiskt medel. Vidare ser motionärerna ingen nackdel i att finanspolitiken läggs om i expansiv riktning. Utskottet kan inte dela de synpunkter som förs fram i motion 3050.

Mot bakgrund av vad som här anförts avstyrker utskottet från sina utgångspunkter propositionen och motion 3050 och tillstyrker därmed bifall till motionerna 3049, 3052 och 3053.

2. Jan-Olof Ragnarsson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 1 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 4 slutar med "avstyrker motionerna" bort ha följande lydelse:

I motion 3050 framhålls att regeringen inte bör vidta åtgärder som innebär en styrning av avtalsrörelsen. Av främst fördelningspolitiska skäl föreslår motionärerna att en skatterabatt om 600 kr. skall utgå. Till skillnad från regeringen anser de emellertid att denna skall begränsas till de grupper som ligger inom normala inkomstkikt. Därför bör en avtrappning av rabatten börja vid den s. k. brytpunkten, 124 800 kr. och helt upphöra vid 140 400 kr. Vidare måste upptrappningen ske tidigare och snabbare än som föreslås i propositionen. Skatterabatten bör utgå för arbets- och pensionsinkomster, såväl som för ersättningar för arbetslöshet och sjukdom. Detta innebär att förutom löntagare även pensionärer samt arbetande småföretagare – inkl. kulturarbetare – erhåller skatterabatt. Om riksdagen avslår förslaget vad

Bilaga

angår kulturarbetarna, framför motionärerna i ett andrahandsyrkande att kulturarbetarna i andra former skall beredas kompensation för utebliven skatterabatt.

Utskottet är kritiskt till den styrning av avtalsrörelsen som regeringen redan genomfört och föreslår i det nu aktuella förslaget. I princip skall avtalsrörelsen skötas av arbetsmarknadens parter och spegla kampen mellan arbete och kapital. Påtryckningar på löntagarnas organisationer att begränsa lönekraven kan aldrig accepteras. Utskottet delar de synpunkter och krav på förändringar av förslaget i propositionen som framförs i motion 3050.

Det bör framhållas att under en lång rad av år har de lönearbetande drabbats av reallönesänkningar. Samtidigt har företagen kraftigt ökat sina vinster. Löneandelen av förädlingsvärdet har sjunkit från 85 till 67 %. Detta återspeglar samtidigt den återhållsamhet som från statsmaktens sida krävts av fackföreningarna och den stimulans till storföretagen som den ekonomiska politiken präglats av. Det har alltså förts en politik som gynnat kapitalet och missgynnat de arbetande. Dessvärre är det dessutom sannolikt att reallönerna inte klaras genom regeringens förslag. För att på ett permanent sätt förbättra situationen för bl. a. lönearbetarna behövs bl. a. lägre priser på mat. Utskottet vill därför i detta sammanhang understryka att en sänkning av momsen på mat är nödvändig för att i år möjliggöra en reallöneförbättring.

I motionerna 3049, 3052 och 3053 avvisas förslaget om en skatterabatt bl. a. med den motiveringen att skatterabatten inte är finansierad och därför innebär en oansvarig finanspolitisk stimulans av den inhemska efterfrågan. Denna analys visar emellertid enligt utskottets uppfattning att motionärerna liksom även regeringen helt accepterat den felaktiga tesen att det är lönerna som driver upp inflationen och att lönerna därför skall hållas nere. Den verkliga orsaken till inflationen är av annan art. Inflationen framtvings av kapitalintressenas jakt efter ständigt ökade profiler, såväl nationellt som internationellt.

Utskottet vill för sin del, mot bakgrund av en vikande exportefterfrågan och den därigenom uppkomna risken för en ökning av arbetslösheten, förorda en uppmjukning av den ekonomiska politiken så att en efterfrågeökning uppstår. Däremot anser utskottet att det är fel att företagen, som för övrigt fortsätter att öka vinsterna, undantas pålagor medan i huvudsak de arbetande och pensionärerna drabbas av den förda ekonomiska politiken. Bolagsskatten bör därför höjas för att finansiera de merkostnader som förslaget i motion 3050 innebär. Till detta återkommer utskottet i samband med behandlingen av kompletteringspropositionen.

Utskottet förordar från sina utgångspunkter att förslaget i propositionen om en skatterabatt ändras i enlighet med vad som föreslås i motion 3050. Utskottet avstyrker bifall till motionerna 3049, 3052 och 3053.

